

Sygn. akt III AUa 225/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja SA Małgorzata Pasek
Protokolant: st. prot. sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2019 r. w Lublinie

sprawy G. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 4 stycznia 2018 r. sygn. akt VIII U 2021/17

oddala apelację.

Małgorzata Pasek Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Czaja

III AUa 225/18

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 4 sierpnia 2017 roku odmówił G. S. naliczenia i wypłaty odsetek, powołując się na przepis z art. 118 ust. 1 i 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS zgodnie z którym organ rentowy wydaje decyzje w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Świadczenie emerytalne zostało przeliczone od dnia 1 czerwca 2015 roku i przysługujące wyrównanie za okres od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku wypłacono wnioskodawcy z zachowaniem terminu 30 dni od wpływu wyroku Sądu Apelacyjnego.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie wniosła G. S., żądając wypłaty ustawowych odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego w prawidłowej wysokości od dnia 5 lipca 2015 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 4 stycznia 2018 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni ustawowe odsetki od(...)za opóźnienie płatne od miesięcznej różnicy w świadczeniu wypłacanym a należnym za okres od 1 czerwca 2015 roku do 31 lipca 2017 roku płatne od dnia 7 sierpnia 2015 roku a pozostałej części odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że G. S. w dniu 18 maja 2015 roku złożyła wniosek o ustalenie prawa do emerytury, wskazując, iż pozostaje w stosunku pracy, którego rozwiązanie nastąpi dnia 31 maja 2015 roku. Organ rentowy decyzją z dnia 9 czerwca 2015 roku ustalił wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia 1 maja 2015 roku i ustalił wysokość świadczenia, przyjmując 38 lat 2 miesiące i 24 dni okresów składkowych, 5 lat 2 miesiące i 24 dni okresów nieskładkowych, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w kwocie 66 2841,42 zł, kwotę składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 298690,88 zł., średnie dalsze trwanie życia 224,10 miesiąca. Wyliczone świadczenie w oparciu o dane jak wyżej w oparciu art. 26 ustawy emerytalnej wyniosło 4290,64zł. Wypłata świadczenia wobec kontynuowania zatrudnienia została zawieszona. Ustalony został termin wypłaty świadczenia na dzień 6 - ty każdego miesiąca.

Dnia 9 czerwca 2015 roku G. S. złożyła wniosek o podjęcie wypłaty świadczenia emerytalnego, składając w załączeniu świadectwo pracy, wnosząc o doliczenie składek za miesiące czerwiec 2015 roku i lipiec 2015 roku. Organ rentowy decyzją z dnia 6 lipca 2015 roku, ustalił wnioskodawczyni wysokość emerytury od dnia 1 maja 2015 roku i podjął wypłatę od dnia 1 czerwca 2015 roku, przyjmując 38 lat 3 miesiące i 24 dni okresów składkowych, 5 lat 2 miesiące i 24 dni okresów nieskładkowych, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w kwocie 603906,40 zł, kwotę składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 273514,95 zł, średnie dalsze trwanie życia 223,40 miesiąca. Wyliczone świadczenie w oparciu o dane jak wyżej w oparciu art. 26 ustawy emerytalnej wyniosło 3 927,58zł, zaś w oparciu o zasady z art. 183 ustawy emerytalnej 4033,28 zł.

Decyzją z dnia 14 września 2015 roku ponownie przeliczył wnioskodawczyni świadczenie od dnia 1 lipca 2015 roku (po weryfikacji zgłoszonych przez wnioskodawczynię uwag co do wysokości składki za miesiąc maja –czerwiec 2015 roku) i ustalił wysokość świadczenia, doliczając kwoty składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 1819,08 zł, średnie dalsze trwanie życia 231,90 miesiąca. Wyliczone świadczenie w oparciu o dane jak wyżej wzrosło o 7,84 zł.

Obie powołane decyzje G. S. zaskarżyła do Sądu Okręgowego w Lublinie, który wyrokiem z dnia 13 września 2016 roku zmienił decyzje ustalając wysokość świadczenia zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 25 i art. 25 a ustawy emerytalnej, powołując się na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego i oddalił odwołanie wnioskodawczyni w pozostałym zakresie. Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 17 maja 2017 roku oddalił apelację organu rentowego. Wyrok Sądu Okręgowego wpłynął do ZUS dnia 20 września 2016 roku, zaś Sądu Apelacyjnego dnia 16 czerwca 2017 roku. Decyzją z dnia 7 lipca 2017 roku ZUS wykonał prawomocny wyrok Sądu Okręgowego, wypłacając wyrównanie różnicy między emeryturą należną, a dotychczas wypłaconą za okres od dnia 1 czerwca 2015 roku w dniu 3 sierpnia 2017 roku.

Dnia 20 lipca 2017 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o wypłatę należnych odsetek, który zaskarżoną decyzją został załatwiony odmownie.

Sąd Okręgowy orzekł, że instytucję odsetek od opóźnionego świadczenia w prawie ubezpieczeń społecznych reguluje przepis art. 85 ustawy systemowej. Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego od dnia (...)ustawowych odsetek za opóźnienie.

Na mocy delegacji ustawowej zawartej w ustępie 2 powołanego artykułu Minister Pracy i Polityki Socjalnej w dniu 1 lutego 1999 r. wydał rozporządzenie obowiązujące od dnia 1 stycznia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 1999 Nr 12 poz. 104), które określa szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania są zobowiązani Zakład Ubezpieczeń Społecznych, oraz płatnicy składek. Zgodnie z § 2 rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. W § 2 ust. 4 rozporządzenia przewidziano natomiast, że okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności.

Przepisy określające zasady ustalania prawa do świadczenia rentowego oraz wypłaty tego świadczenia zawarte są w ustawie emerytalnej.

Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa z zastrzeżeniem ust. 2 normującego nabycie prawa do świadczeń w przypadku pobierania zasiłku chorobowego, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy bądź też świadczenia rehabilitacyjnego.

Natomiast przepis art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej stanowi, iż organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Ustęp 2 - jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (przede wszystkim sądu ubezpieczeń społecznych) za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Jednocześnie stosownie do art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Jednak w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (przede wszystkim sądu) za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Obowiązek świadczenia odsetek po stronie ZUS powstaje zatem w przypadku, gdy organ rentowy miał możliwość ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty w określonej wysokości, a nie wykonał swego obowiązku, mimo upływu 30 dni od chwili powzięcia koniecznych wiadomości. Powołane przepisy należy interpretować zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. P 11/07, który rozstrzygał o zgodności art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej z Konstytucją RP. W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie "wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności" z art. 118 ust. 1a należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. W podobny sposób interpretuje przepis art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej Sąd Najwyższy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia (wyrok SN z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03 OSNP 2005, Nr 10, poz. 147). W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r. I UK 159/04 (OSNP 2005, Nr 19, poz. 308), Nie

ulega wątpliwości, iż błędem organu rentowego jest błąd w wykładni obowiązującego stanu prawnego. W uzasadnieniu uchwały z dnia 28 czerwca 2005 r. (III UZP 1/05 OSNP 2005/24/395) Sąd Najwyższy w obszernym wywodzie omówił pojęcie błędu organu rentowego. Powtórzyć trzeba za stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w powołane uchwałę, iż „orzeczenia sądów, także Sądu Najwyższego, niezależnie od ich formy (uchwała, wyrok, postanowienie, zarządzenie), nie są źródłem prawa, wobec czego prawa zmieniać nie mogą. Błąd organu rentowego rozumiany jest bardzo szeroko i oznacza „każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów”, w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej wykładni obowiązujących przepisów (tak też uchwała 7 sędziów SN z dnia 12 stycznia 1995 r., II UZP 28/94, OSNAPiUS 1995 nr 19, poz. 242, uchwała 7 sędziów SN z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 429). „W szczególności nie mogą ograniczać odpowiedzialności organu rentowego z tytułu błędu trudności interpretacyjne wynikające z jakości stanowionego prawa bądź braku należytego przygotowania prawniczego pracowników organu rentowego. W każdym systemie prawa są (i zawsze były) przepisy, które wymagały wykładni, a jej reguły są jednolite i powinny być znane zarówno stanowiącym jak i stosującym prawo. W konkurencji dwu dóbr - ochrony Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ochrony ubezpieczonych - pierwszeństwo trzeba przyznać tym drugim. Nie może być na nich przenoszone ryzyko niekompetentnego funkcjonowania organów władzy państwowej”.

Odnosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy podniósł, że wysokość świadczenia emerytalnego wyliczona przez ZUS w decyzji podejmującej wypłatę była wyliczona nieprawidłowo, co było wynikiem błędnej wykładni przepisów, którą m.in. ZUS przedstawił w swej apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 13 września 2016 roku. Zatem mając na uwadze powyższe rozważania, uznając błąd organu rentowego, powstał obowiązek zapłaty odsetek od różnicy należnego świadczenia (prawidłowo wyliczonego) w stosunku do świadczenia faktycznie wypłaconego (zaniżonego) na rzecz wnioskodawczyni od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 31 lipca 2017 roku. Świadczenie za miesiąc sierpień 2017 roku zostało wyliczone w prawidłowej wysokości i przekazane wnioskodawczyni w dniu 3 sierpnia 2017 roku, czyli w terminie oznaczonym jako dzień wypłaty pierwszą decyzją emerytalną. Natomiast analizując kwestię daty od jakiej ZUS był w zwłoce, należy wskazać, iż decyzją z dnia 9 czerwca 2015 roku organ rentowy ustalił wnioskodawczyni prawo do świadczenia, zawieszając wypłatę świadczenia, bowiem zgodnie z wnioskiem wnioskodawczyni pozostawała w zatrudnieniu. W tym też dniu do organu rentowego wpłynął wniosek o podjęcie świadczenia wraz ze świadectwem pracy i wnioskiem o doliczenie odprowadzonych składek z kolejnego okresu - czerwca i lipca 2017 roku. ZUS zatem miał 30 dni na rozpoznanie tego wniosku. Nie jest trafne wywodzenie, iż skoro w wniosek wpłynął do ZUS w dniu 9 czerwca 2015 roku tj. tego samego dnia, którego wydana została decyzja o ustaleniu prawa to organ rentowy miał powinność rozpoznać ten wniosek i uwzględnić fakt rozwiązania umowy pracę w powołanej decyzji. Należy bowiem wykazać, iż logicznie oceniając, mając na uwadze ilość składanych w ciągu jednego dnia do danego oddziału wniosków nie jest możliwe natychmiastowe odnalezienie sprawy jednej z wielu załatwianych w danym czasie i podjęcie po weryfikacji decyzji w sprawie. Złożenie bowiem świadectwa pracy wymaga sprawdzenia rzeczywistego wyrejestrowania danego ubezpieczonego i dlatego ustawodawca przewidział termin 30 dni w art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej. W tym stanie rzeczy termin 30 dni liczony od dnia 9 czerwca 2015 roku upłynął dnia 9 lipca 2015 roku. Zatem zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej wypłata świadczenia w prawidłowej wysokości powinna nastąpić wraz z następnym terminem płatności 6 sierpnia 2015 roku. Wobec faktu, że ZUS w dniu 6 sierpnia 2015 roku nie sprostał powyższemu obowiązkowi, od dnia 7 sierpnia 2015 roku pozostawał w zwłoce. Organ rentowy wydał w dniu 6 lipca 2015 roku decyzję, ale w zakresie wysokości świadczenia wynikającej z zasad waloryzacji - błędną. Ponieważ kwota wyrównania świadczenia wyliczona decyzją z dnia 7 lipca 2017 roku została wypłacona w dniu 3 sierpnia 2017 roku i od tej daty kolejne świadczenia wyliczane były zgodnie z treścią wyroku Sądu Okręgowego z dnia 13 września 2016 roku, okres w jakim świadczenie wnioskodawczyni było zaniżone przypada na okres od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 31 lipca 2017 roku.

Zważając na powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie zasądzenia odsetek na rzecz wnioskodawcy jest uzasadnione, ale w zakresie ustalonym jak wyżej. Nie można natomiast uznać za uzasadnione żądanie zapłaty odsetek od dnia 7 lipca

2015 roku bowiem z tym dniem ZUS nie pozostawał w zwłoce w tej dacie. Żądanie zatem wnioskodawczyni w zakresie daty początkowej zasądzenia odsetek jest nieuzasadnione i wobec tego należało w tej mierze odwołanie oddalić.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w punkcie I.

Wyrokowi zarzucał naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art.85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art.118 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez zobowiązanie organu rentowego do zapłaty odsetek za okres od 1 czerwca 2015 roku do 31 lipca 2017 roku z tytułu opóźnienia w wypłacie emerytury w prawidłowej wysokości płatnych od 7 sierpnia 2015 roku do dnia zapłaty. Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza naruszenia przepisów prawa materialnego przez Sąd Okręgowy.

Wysokość świadczenia wnioskodawczyni została ustalona wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 13 września 2016 roku i wyrok ten stał się prawomocny w dniu 17 marca 2017 roku, kiedy została oddalona apelacja organu rentowego. Sądy obydwu instancji uznały, że organ rentowy nieprawidłowo ustalił wysokość emerytury.

Słusznie zatem Sąd Okręgowy uznał, że obowiązkiem organu rentowego po uprawomocnieniu wyroku było wykonanie wyroku i wypłacenie świadczenia w terminie i na warunkach określonych w art.118 ust.1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. Nr 1270 z 2018 roku), czyli w terminie 30 dni od uprawomocnienia wyroku wraz z odsetkami za opóźnienie w wypłacie, bowiem w terminie przewidzianym w cytowanym przepisie nie wypłacił świadczenia w prawidłowej wysokości (art.85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 1778 z 2017 roku). Z okoliczności sprawy wynika, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieprawidłowe ustalenie wysokości emerytury, co jednoznacznie stwierdziły sądy rozpoznające odwołanie wnioskodawczyni.

Wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy i zgodny z powołanymi przez ten Sąd przepisami. Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela argumentację prawną Sądu Okręgowego przedstawioną uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje za własną. Sąd Okręgowy bardzo szczegółowo przeanalizował obowiązujące przepisy i w sposób jasny, klarowny i logiczny dokonał ich wykładni.

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.